

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҶОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

— 2-2021 —

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.
«FarDU. ILMİY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журналі бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳририят ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

МАКСУДОВ Р.Х.
ЎРИНОВ А.А.

ФАРМОҢОВ Ш. (Ўзбекистон)
БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)
РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)
ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК. (Туркия)
ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR. (Япония)
LEEDONG WOOK. (Жанубий Корея)
АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)
КЛАУС ХАЙНСГЕН. (Германия)
БАХОДИРХОҢОВ К. (Ўзбекистон)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)
БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)
КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)
ЧЕСТМИР ШТУКА. (Словакия)
ТОЖИБОВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОВ М. (Ўзбекистон)
ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)
ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)
РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)
ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)
ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)
ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)
ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)
АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)
ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)
ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)
ҚЎЗИЕВ Р. (Ўзбекистон)
ХИКМАТОВ Ф. (Ўзбекистон)
АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)
СОЛИЖОНОВ Й. (Ўзбекистон)
МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ИСОҚОВ Э. (Ўзбекистон)
ИСКАҢДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)
МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)
ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)
КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)
САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)
ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)
ҒОФУРОВ А. (Ўзбекистон)
АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)
ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)
ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)
ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)
УСМОҢОВ Б. (Ўзбекистон)
АШИРОВ А. (Ўзбекистон)
МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)
ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)
БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

Муҳаррир: Ташматова Т.
Жўрабоева Г.

Мусахҳиҳлар: Шералиева Ж.
Мамаджонова М.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди: 02.07.2021

Қоғоз бичими: 60×84 1/8

Босма табағи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма № 49

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

Фарғона,
2021.

Аниқ ва табиий фанлар

МАТЕМАТИКА

А.Уринов, Ф.Маманазарова

Коэффициенти узилишга эга бўлган сингуляр коэффициентли тенглама учун чегаравий масала 6

ФИЗИКА, ТЕХНИКА

М.Собиров, Ж.Аҳмадалиев, И.Усмонов

Хира муҳитлардаги иккиламчи қутбланган нурланишнинг қутбланиш характеристикаларида нейтрал нуқталарнинг ҳосил бўлиши 11

КИМЁ

И.Хикматуллаев, А.Матчанов, В.Хўжаев, С.Арипова

Physalis alkekengi ўсимлиги элемент таркибини исп-мс усули билан аниқлаш 16

Ж.Бекназаров, А.Ибрагимов, З.Болтаева, С.Маулянов

2,4-динитрофенил глицин ва 2,4-динитрофенил- α -аланиннинг Cu^{2+} билан металлкомплекслари синтези 22

Р.Казақов

8-синф кимё дарслигидаги мавзуларни ўзлаштиришда уй тажрибаларини такомиллаштиришнинг аҳамияти 26

БИОЛОГИЯ, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

М.Назаров, А.Мамажонов, М.Маматқулов, У.Усмонходжаев

Балиқ етиштиришнинг интенсив усули – ҳовуз балиқчилигининг юқори маҳсулдорлик омили 32

Ижтимоий-гуманитар фанлар

ИҚТИСОДИЁТ

А.Ғофуров, Т.Хайдаров, Г.Холматжонова

Иқтисодий ўсишнинг драйвери - инвестиция, инновация ва илм-фан технологиялари 38

Т.Хайдаров

Туман ҳудудларининг мажмуавий инновацион ривожлантириш муаммолари 43

И.Носиров

Ёшларнинг креатив ривожланиши – бу креатив бошқарувнинг юксалиш йўлидир 47

ТАРИХ

А.Маматқулов

XX аср 60-70 йиллари Самарқанд – Қарши иқтисодий райони: ишлаб чиқариш кучлари ва уларнинг жойлаштирилиши ҳақида баъзи мулоҳазалар 50

Д.Юсупова

Хондамирнинг «Нома-йи-нома» асари – Ўрта Осиё, Эрон ва Афғонистоннинг XV–XVI асрлар маданият тарихига оид муҳим манба 58

А.Сабиров

Оғзаки тарих ва архив ҳужжатлаштириш технологияси масаласига доир 63

Х.Олимжонов

XIX асрнинг иккинчи ярми – XX аср бошларида Фарғона вилоятида кутубхона иши тарихи 69

УДК: 336.467

ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИНГ ДРАЙВЕРИ-ИНВЕСТИЦИЯ, ИННОВАЦИЯ ВА ИЛМ-ФАН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

ДРАЙВЕР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА - ИНВЕСТИЦИИ, ИННОВАЦИИ И НАУЧНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

DRIVER OF ECONOMIC GROWTH-INVESTMENT, INNOVATION AND SCIENTIFIC TECHNOLOGIES

Гофуров Ахмадали¹, Хайдаров Турдали Махсудалиевич², Гулчехра Холматжонова³¹Гофуров Ахмадали

– иқтисод фанлари доктори, профессор.

²Хайдаров Турдали Махсудалиевич

– иқтисод фанлари доктори, профессор.

³Холматжонова Гулчехра

– Фарғона давлат университети иқтисод фанлари номзоди, доцент.

Аннотация

Мақолада Ўзбекистонда инновацион ривожланишнинг драйвери сифатида инвестицияларидан самарали фойдаланиб илм-фан, янги технологияларни янада ривожлантириш учун эркин иқтисодий зоналарни амалий ташкил этишни илмий таҳлили ва унинг натижаларидан фойдаланиш муаммолари кўриб чиқилган.

Аннотации

В статье рассматриваются проблемы научного анализа практической организации свободных экономических зон и использования его результатов для дальнейшего развития науки, новых технологий, эффективного использования инвестиций как драйвера инновационного развития в Узбекистане.

Annotation

This article discusses the problems of scientific analysis of the practical organization of free economic zones and the use of its results for the further development of science, new technologies with the effective use of investments as a driver of innovative development in Uzbekistan.

Таянч сўз ва иборалар: инновация, мамлакат иқтисодиёти, интеллектуал мулк, инсон капитали, илм-фан, технологиялар, минтақа, эркин иқтисодий зона, технологиялар, минтақа, инвестиция, sanoat маҳсулот, самарадорлик.

Ключевые слова и выражения: инновации, национальная экономика, интеллектуальная собственность, человеческий капитал, наука, технологии, регион, свободная технологии, регион, свободная экономическая зона, инвестиции, промышленное производство, эффективность.

Keywords and expressions: innovation, national economy, intellectual property, human capital, science, technology, region, free economic zone, technology, region, investment, industrial production, efficiency.

Хозирги кунда дунёда кечаётган мураккаб геосиёсий ходиса ва воқеалар, каранавирус пандемияси ва глобал иқтисодий инқироз шароитида Ўзбекистон очик ва прогматик ички ва ташқи сиёсатни амалга ошириб бормоқда. Айниқса, халқаро майдондаги қатъий саъй-ҳаракатлари натижасида мамлакатимиз ва минтақамиз нуфузи ва обрў-эътибори тобора йилдан йилга ошиб бормоқда. Президентимизнинг 2018 йил 21 сентябрдаги “2019-2021 – йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Фармонида, ... “Мамлакатимиз сўнги йилларда нуфузли ва обрўли халқаро тузилмалар томонидан тузилган Глобал инновацион индекс рейтингда иштирок этмаяпти” деб таъкидлаган эди.

Фармонда стратегик вазифа қилиб белгиланган ишларни ижросини таъминлаши

натижасида мамлакатимиз иқтисодиёти машҳур Глобал инновацион индекс (The Global innovation index GI) да 2020 йилда 93-ўринни банд этди. Аслида бу индексда жами 131 мамлакат иқтисодиётига баҳо берилган. Таъкидлаб ўтиш жоизки, Ўзбекистон ҳукумати раҳнамолигида халқимиз саъй-ҳаракати натижасида, ўз пешона тери билан халқаро майдонда эришаётган ютуқлари ҳақида Президентимиз 2020 йил 29 декабрдаги Олий Мажлисга йўллаган Мурожатномасида ҳам алоҳида тўхталиб жаҳонда кечаётган каронавирус пандемияси ва иқтисодий инқироз шароитида Республикаимиз очик ва прогматик ташқи сиёсатни фаол олиб бориб, мазкур нуфузли рейтинг бўйича Марказий Осиё давлатлари орасида иккинчи ўринни эгаллади (Қозоғистон-77 ўрин, Қирғизистон-94 ўрин, Тожикистон-109 ўрин). Қайт қилиб ўтиш жоизки, бу жараёндан

ИҚТИСОДИЁТ

сўнг 10 йилликда рейтингдан жой олмай келаётган Ўзбекистон иқтисодиёти кўрсаткичлари учун жуда муҳим аҳамиятли тарихий ютуқ бўлди. Алоҳида таъкидлаш лозимки, иқтисодиётга илм-фан, технологиялар, инвестицияларларни жалб қилиш билан инновацион томон кўзланган мақсадларга, албатта, эришиш мумкин.

Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (Wipo)нинг маълумоти бўйича, глобал инновацион индекс-бу мамлакатларнинг инновацион имконияти ва кўрсаткичлари рейтингидир. Бунда илмий тадқиқот институтлар, инсон капитали ва тадқиқотлар инфратузилмаси кредит, инвестиция, коммуникация мезонларига асосланган ҳолда инновациялари даражалари ўрганади. Ўзбекистон республикаси инновацион ривожланиш вазирлигининг эътироф этишича, Глобал инновацион индекс-бу улкан кенг тармоқли тадқиқот бўлиб, унда амалий инновацион тараққиёт даражасига дунё мамлакатлари (шу жумладан Ўзбекистон) рейтинги тузилади. Демак, глобал инновацион индекс мамлакатларнинг ҳар йили ўзларининг иқтисодий қобилияти инновацияларидаги эришган ютуқларига қараб тузиладиган ва амалга оширган натижалари рейтинги. Бу рейтинг якунлари одатда корпоратив ва ҳукумат томонидан мамлакатларнинг инновацияларини ўзаро таққослаш ва қиёслаш учун фойдаланилади. Жаҳон глобал инновацион индекс иқтисодиётининг sanoати, инсон капитали инвестициялар, илм-фан, технологиялар, ижодий амалий ғоялар кабиларни баҳолаш компонентларидан иборат бўлади. Унинг рейтинг кўрсаткичлари дунё мамлакатлари иқтисодиётини ўзида қамраб олиб. У 80 га яқин кўрсаткичлар асосида аниқланади ва шаклланади. Шу ўринда савол туғилади: бизнинг мамлакатимиз, шу жумладан вилоятлар, бу нуфузли рейтингни қайси кўрсаткичлари билан рейтингда намоён бўлади.

Юқорида айтилганидек, мамлакатлар, минтақалар худудларидаги хусусиятларни ҳисобга олиб, бу рейтинг маълум мезонлар асосида ишлаб чиқарилади. Бироқ, шуни таъкидлаш лозимки, жаҳоннинг иқтисодий тараққиётига ҳамоҳанг тарзда Президентимиз белгилаб берилган Инновацион тараққиёт стратегиясининг бош мақсади - инсон капиталини ривожлантиришга қаратилади. Демак, Ўзбекистоннинг иқтисодий стратегиясини бош мақсадга эришишнинг натижаси сифатида 2030 йилга келиб Ўзбекистоннинг Глобал инновацион индекс рейтинги бўйича жаҳоннинг кучли 50 та илғор

мамлақати қарорига қарши шарт қилиб қўйилди. Бу эса Ўзбекистоннинг халқаро майдонидаги рақобатбардошлиги даражасини ва инновацион жиҳатдан ривожлантиришнинг белгилловчи асосий омили сифатида баҳолаш ва эътироф этиш мумкин бўлади.

Глобал инновацион индекс рейтингидаги энг муҳим бўлган 7 та кўрсаткич (компонент) бўйича Республикамиз эгаллаган позициясини қуйидаги 6 та кўрсаткич маълумотларидан кўриш мумкин:

1) институтлар, бунда бизнес учун қулай шарт-шароитлар;

2) инсон капитали ва тадқиқотлар, бунда таълим харажатлари, ўқувчи, ўқитувчилар нисбатан, илм-фан ва муҳандислик битирувчилар бўйича жуда яхши кўрсаткичга эга;

3) инфратузилма, бунда ҳукуматнинг онлайн хизмати ва сармояларни жалб қилиш ва шакллантириш бўйича кучлилиги;

4) бозорнинг нафслиги, бунда индикатор озчилик инвесторларни қабул қилиш қулайлиги, бунда ҳамма кўрсаткичлари кучли эканлигини намойиш эта олди;

5) фан ва технология натижалари, бунда илм-фан, потентлар ва сармоядорликнинг ўсиш бўйича кўрсаткичлар;

6) ижодий натижалар бунда маданий ва ижодий хизматларни экспорт қилиш кўрсаткичи баланд кўрсаткич ҳисобланади.

Шуни ҳам қўшиб қўйиш лозимки, бу олти индекс рейтингдаги кўрсаткичлар Ўзбекистоннинг ҳозирги мавқеи, ўзига хос хусусиятлари, ташқи ва ички юритилаётган сиёсатининг ҳисобга олган ҳолда еттинчисида асосий кўрсаткич таркибида биттасини заиф томонларимиз кўзга ташланади. Улар илмий даражали фанлар бўйича докторлар, университетлардаги рейтинг (42 ва 77 ўрин) ўринларидир. Яъни ҳозирги кунда республикада илм-фан ва илмий фаолиятга йўналтирилган маблағ мамлакат ялпи ички маҳсулотининг атиги 0,2 фоизни ташкил қилади. Ушбу кўрсаткич қатор ривожланган ва ривожланаётган давлатлар томонидан илм-фанга йўналтирилаётган маблағларга нисбатан жуда кам. Шунинг учун илмий тадқиқот ишлари натижаларини тижоратлаштириш даражаси юқори эмас. Илм-фаннинг 2030 йилгача ривожлантириш концепциясига мувофиқлаштириш лозим.

Бунинг сабаби шуки, илмий ташкилотлар улар томонидан йўл қўйилган инновацион корхоналарга, янгидан очилиши лозим бўлган ташаббускор илмий тадқиқотлар хусусий тадбиркорларга инвестиция ва банк кредити маблағларини жалб қилиш имкониятини

бермаслигидан келиб чиқмоқда. Демак, илм-фан 2030-йилгача ривожлантириш концепциясини амалга оширишга қадар Глобал инновацион индекс рейтингида юқори поғоналарни эгаллаш учун республиканинг айрим ҳудудларида иқтисодиётни “ўсиш нуқтасини” топиш, унинг шакллантириш, натижадорлигини ошириш учун ҳам ички ва ташқи инвесторларни жалб қилиш жозибадорлигини ошириш, энг илғор фан-технологияларини жалб қилиш мақсадида ҳозирги энг ноёб тармоқ ва соҳаларда кичик саноат маҳсулотларининг ишлаб чиқарилишини диверсификация қилиш, мавжудларини модернизациялаш қайтадан қуриш ва хорижий ва маҳаллий инвесторлар билан ҳамкорликда махсус иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари ташкил қилиш усулларини ва шаклларини янада такомиллаштириш энг долзарб масала бўлиб қолмоқда.

Минтақалар доираси, айниқса, инновацион фаолиятни молиявий таъминотсиз, махсус иқтисодий зоналарни ташкил этмасдан самарали иқтисодиётни амалга ошириб бўлмайди. Аслида мамлакатнинг ва минтақанинг инновацион ривожлантиришни таъминлаш учун илм-фан ва технологияга Давлат бюджетидан талаб даражасида ёки икки ва ундан ортиқ фоизга, маҳаллий хусусий инвесторлар билан хорижий инвесторларни ҳам давлат-хусусий шерикчилик асосида маблағ ажратилиши лозим. Германия, Ж-Корея, Япония, Франция каби ривожланган давлатларда бу3 кўрсаткич 3-5 фоизгача етганлиги маълумдир.

Жамият ривожининг таянч нуқтаси хисобланган яна битта йўналиш бу маҳаллий ҳудудлардаги махсус иқтисодий зоналар, кичик саноат зоналари ёки, ёшлар саноат зоналари (майдонлари) иқтисодиётини бошқариш тизимининг зарурати, айниқса, шу куннинг муаммосини ечиш усулидир.

Минтақа ҳудудида ривожлантиришнинг, “таянч нуқта”ларини тадбиркорлик салоҳияти, бунёдкорлик ва яратувчилик ҳислатларидан бугунги мураккаб давр талаби асосида самарали фойдаланиш учун муҳит ўзгариш қулай шароит яратиш керак. Шу билан бирга ҳудудларда тадбиркорлик ташаббускорликни қўллаб-қувватлаш, илимларга асосланган янгилаш ўринлари яратиш орқали аҳолининг даромад

манбаларини яхшилашда эркин иқтисодий зоналар, кичик саноат зоналарининг аҳамият амалиёт тасдиғини топмоқда.

Президентимизнинг 2017 йил 12 январдаги ПФ-4931-сон Фармонида мувофиқ ташкил этилган “Қўқон” эркин иқтисодий зонаси тасарруфида ер майдон биринчи навбатда 709,3 гектар майдон 3 та ҳудуддан иборат бўлиб, Учкўприк тумани ҳудудида жойлашган. Бугунги кунгача яъни тўрт йилдан зиёдроқ давр мобайнида “Қўқон” эркин иқтисодий зона ҳудудига умумий қиймати 242,1 млн АҚШ доллари миқдоридидаги 81 та инвестиция лойиҳалари жойлаштирилади. Шундан 2020 йилда 46 та лойиҳанинг умумий қиймати 126,1 млн доллар бўлиб, киритилган инвестиция ҳажми 149,1 млн долларни ташкил этган ҳолда 3965 нафар кишига иш ўринлари яратилган лойиҳа эгаларининг ер майдонлари 105,6 гектарни ташкил этади. 2020 йил уларнинг ишлаб чиқилган йиллик маҳсулотларини ҳажми 2 млрд 708 млн доллар четга экспорти 60,2 млн долларни ташкил этди. Эркин иқтисодий зонада жойлашган 81 та лойиҳа корхоналаридан “SHAFFOF METAN SANOAT” МЧЖ юқори босимли газ балонлари ишлаб чиқариш учун ихтисослашган бўлиб, 2020 йилда режалаштирилган жами 228,6 млн доллардан 14 млн 22 минг доллар ҳажмида инвестиция киритиб ишлаб чиқариш давом этмоқда. Яна улардан биттаси пойабзал маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ташкил этилган “Kokand Future Shoes” МЧЖ ҳажми 111,9 млн долларлик инвестиция киритган “Қоқон” эркин иқтисодий зонада жойлашган барча хорижий ва маҳаллий инвесторлар томонида ҳар хил турда қурилиш материаллари (болт гайка, электрод, зангламайдиган қувурлар), момик сочиқлар, сунъий мўйналар, қадоқлаш маҳсулотлари, велосепед эҳтиёт қисимлари, автоойналар, велосепед ишлаб чиқариш телевизорлар, полетилин ип кабилар ишлаб чиқаради.

2020 йил давомида Каронавирус пандемиясига қарамасдан ЭИЗда лойиҳа қиммати 109,1 млн АҚШ доллори миқдоридида 47 та инвестиция лойиҳалари тўлиқ амалга оширилди. Ушбу корхоналар томонидан жами бир трлн 504 млрд сўмлик, ёки 144,0 млн АҚШ доллори миқдоридида тайёр маҳсулот ишлаб чиқарилиб, 28,5 млн долларлик маҳсулотлар экспортга йўналтирилди. 2020 йилда “Қўқон” ЭИЗда ишлаб чиқарилган саноат маҳсулотларининг Фарғона вилоят

ИҚТИСОДИЁТ

саноатида ишлаб чиқарилган жами маҳсулотлардаги улуши 7 фоизни ташкил этди. Мазкур маҳсулотларни энг замонавий технологияларда илимга асосланган маҳаллий кадрлар амалга оширилмоқда.

2021 йилнинг биринчи чорагида фойдаланишга топширилган 48 та саноат корхоналари томонидан топширилган 48 та саноат корхоналари томонидан усмумий қиймати 316,8 млрд сўмлик қийматидаги саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарилди. Ушбу 48 та саноат корхоналари томонидан 7,2 млн АҚШ доллар миқдоридан ишлаб чиқарилган саноат маҳсулотлари экспортга йўналтирилди. Мазкур корхоналарда бугунги кунда 3995 нафар ишчи-хизматчилар ўз касблари билан ишда банддир.

“Қўқон” ЭИЗнинг 2021 йилда мўлжалланган иш режасида яна қўшимча равишда 133,0 млн АҚШ доллари миқдоридан 33 та лойиҳаларни амалга ошириш бўйича қурилиш-монтаж ишлари олиб борилмоқда. Қайт этилган лойиҳаларнинг ишга туширилиш натижасида 5386 та янги иш ўринлари яратилишига имконият яратилади ва 56,2 млн АҚШ доллар миқдоридан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ўзлаштирилади. лойиҳаларнинг 15 таси хорижий ҳамкорлар-Хитой, Хиндистон, БАА, Буюк британия, Туркия, сингари ва бошқалар билан амалга оширилади фарғоналикларни мамнун этади.

Шунингдек, алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, “Қўқон” эркин иқтисодий зонанинг ҳозирги фойдаланиладиётган ер майдони тошлоқ, гиёҳ ўсмайдиган бўш ер майдони бўлган. 709,3 гектар ерда экин экилиб қулайлик, ҳар гектаридан 1 млн сўмдан даромад олинса, 709 гектардан 70 млн 900 минг сўм миқдорга тенг бўлади. Эркин иқтисодий зонада 2020 йилда 1 трлн 504 млрд сўмлик саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилган бўлса, уни 709 (га) тақсимланган ҳар бир гектарга ўртача тўғри келади қиймат 2,1 млн сўмни ташкил этади ёки 2 баробардан зиёд даромад олинмоқда. Ундан ташқари ушбу иқтисодий зонада кундалик ҳаётда энг зарур ва четдан келтириладиган импорт маҳсулотлари ишлаб чиқарилади, уларнинг хом ашёси маҳаллий, таннархи арзонга тушади. “Қўқон” ЭИЗнинг янада ривожлантириш учун ундаги баъзи муаммоларни ечимини топиш лозим:

- “Қўқон” ЭИЗнинг инвестицион жозибадорлигини ошириш мақсадида унда иштирок этаётган корхоналарга солиқ ва божхона тўловларидан имтиёзлар беришни:

- эркин иқтисодий зонанинг фаолиятини барқарор узликсиз ишлашни таъминлаш мақсадида унда бўшаб қоладиган маблағларни қуйидаги йўналишларда ишлатишга: Мавжуд ишлаб чиқаришларни модернизациялашга реконструкция қилишган;

- технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш;
- кенгайтириш, янги маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун диверфикациялаш;

- янги ишлаб чиқариш биноларини қуриш, ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун зурур хом ашё ва материаллар харид қилиш каби мақсадли йўналтирилган ҳамда, ўзининг ишлаб чиқариш эҳтиёжларини тўлдириш учун олиб кириладиган янги ускуналар, хом ашё, материаллар ҳамда бутловчи ишлама ва буюмларни, маҳсулотни экспорт қилиш жараёнида вужудга келади қўшилган қиймат солиғининг манфий суммаси қайтарилмаслиги ҳуқуқи билан божхона тўловларидан (асосий йиғимларидан ташқари) озод қилиш тизимини яна йўлга қўйиши;

- “Қўқон” ЭИЗдаги мавжуд қулай инфратузилмадан оқилона фойдаланиш ва янги тадбиркорларни сони ошириш мақсадида “Ўзбекистон Республикасини 604-сонли “Махсус иқтисодий зоналар тўғрисидаги” ги қонуннинг 16-моддаси 1 бандида келтириб ўтилган (эркин иқтисодий зоналар ҳудудида амал қилиш учун таклиф этилган инвестиция лойиҳаларига доир алоҳида талаблар) инвестиция буюртмаси топширилган пайтдан эркин иқтисодий зоналар ҳудудларда амал қилиш учун таклиф этиладиган инвестиция лойиҳалари ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилмайдиган ёки унда (ЎзРес) ишлаб чиқариш хажмлари ички бозорнинг эҳтиёжларини қопламайдиган янги маҳсулот турлари ишлаб чиқаришни назарда тутадиган бандини тўлдириш лозим;

- мазкур ЭИЗ иштирокчиларини имтиёздан фойдаланувчи ва фойдаланмайдиган турлари бўлиб, Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналарга мавжуд инфратузилмадан самарали фойдаланиш

учун имтиёزلардан фойдаланмайдиган ЭИЗнинг иштирокчиси мақомини бериш тартибини йўлга қўйиш мақсадга мувофиқ бўлади;

- 2021 йил “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳолини саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да эзгу ишга жалб этиладиган барча sanoat корхоналари, айна пайтда юртимизда эркин иқтисодий зоналарини ва кичик sanoat зоналарини тезкор инновацион

ривожлантириш бўйича етарли тажриба тўпланган энди ортирилган тажрибалар асосида мамлакатимизнинг барча туман ва шаҳарлари худудларида “Ёшлар кичик sanoat зоналари” ташкил этиш, уларда ёшларнинг инновацион лойиҳаларини амалга оширишга кўмаклашиш учун зарур бўладиган барча инфратузилма объектларини жойлаштириш ҳам муҳимдир.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги “Қўқон эркин иқтисодий зонасини ташкил этиш тўғрисида”ги фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 21 сентябрьдаги 2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисидаги фармони.
3. Ўзбекистон Республикаси олий мажлисига йўналтирилган 2020 йил 29 декабрдаги президентимизнинг мурожаатномаси. – Халқ сўзи. -2020.
4. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг Ўзбекистон Ёшлари форумида сўзлаган нутқи. – Халқ сўзи. -2020.
5. Қўқонни ривожлантиришнинг таянч нуқтасини топиш зарур. – Фарғона хақиқати., 2020 йил, 2 сентябрь. - 2021 йил, 26 январь.